

ТАҚРИЗ

ба рисолаи номзадии Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид дар мавзуи «Такмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захирхой об (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент) пешниҳод шудааст.

Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид соли 2014 ба ҳайси аспиранти шуъбаи гоибонаи кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул шудааст. Мавсүф ҳангоми иҷрои кори илмӣ, маҳсусан дар ҷамъоварӣ, омузиш ва таҳқиқи адабиёти илмӣ оид ба ҷанбаҳои назариявии мавзуи илмию таҳқиқотӣ қобилияти пешбурди кори илмӣ, масъулият ва мустақилият нишон дода тавонист. Дар давраи иҷрои кори илмӣ Қаландарзода Насибуллои Маҳмадсаид 16 мақолаи илмӣ (аз ҷумла 5 мақола дар мачаллаҳои тақризшаванди КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон) таҳия ва аз чоп баровардааст.

Сатҳи дониш, усулҳои таҳқиқот ва хуччатҳои оид ба таҳсилот пешниҳоднамудаи унвонҷу Қаландарзода Н.М. ба стандартҳои таҳсилоти олии касбии дар ҷумҳурӣ қабулшуда мувофиқат мекунанд. Натиҷаи асосии таҳқиқот ва нуктаҳои муҳими диссертатсияи Қаландарзода Н.М. дар конференсияҳои илмӣ-амалии ҷумҳурияйӣ дар солҳои 2014-2023 баррасӣ гардидаанд. Муқаррароти алоҳидай кори диссертационӣ дар конфронсҳои байналмилалии илмию амалий низ қироат ва мавриди қабул гардиданд.

Марҳилаҳои иҷрои нақшай кори диссертационӣ, аз ҷумла интихоби мавзӯъ, асосноккунӣ, мақсад, вазифаҳо ва баррасии аҳамиятнокии он бо иштироки бевоситаи диссертант таҳия ва иҷро шудааст. Ҳамчунин, натиҷаҳои кор оид ба истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби ҷумҳурӣ ба сифати маводи таълимӣ ҳангоми омодасозии донишҷӯёни таҳассусҳои иқтисодӣ, дар ҷараёни таълим ҳангоми омузиши фанҳои “Иқтисодиёти истифодабарии сарватҳои табиӣ”, “Иқтисодиёти кишоварзӣ”, “Рушди босуботи иқтисодиёт” дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон мавриди истифода қарор дода шудаанд.

Навоварӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертационии Қаландарзода Н.М. ба бандҳои зерини Шиносномаи ихтисосҳои КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент) мутобиқат мекунад:

10.5. Маҳсусияти коркард ва татбиқи сиёсати давлатӣ дар бахшҳои иҷтимоиёт ва иқтисодиёт. Алоқаҳои бевосита ва бавоситаи сиёсати давлатӣ, механизмҳо, методҳо ва технологияҳои таҳия ва татбиқи онҳо. Инкишофи шаклҳои ҳамкории давлат ва бахши ҳусусӣ. Идоракунии моликияти давлатӣ. Низоми масъулият дар бахши идоракунии оммавӣ;

10.8. Идоракунии низомҳои иқтисодӣ, принсипҳо, шаклҳо ва усулҳои амалисозии он. Вобастагии идоракунӣ аз хислат ва ҳолати низоми

иқтисодӣ. Идоракунии тағијиротҳо дар низомҳои иқтисодӣ. Назария ва амалияи идоракунии сохторҳои интегратсионӣ ва равандҳои интегратсияи бизнес; 10.12. Баҳодиҳии идоракунии ташкилот ҳамчун низоми иҷтимоӣ ва иқтисодӣ. Маҳаки баҳодиҳии самаранокии идоракунӣ. Методҳо ва нишондиҳандаҳои баҳодиҳии натиҷабаҳии идоракунӣ.

Аз таҳлили рисолаи илмӣ бармеояд, ки ҳадафи таҳқиқоти илмӣ омузиш ва тақвияти муқаррарот оид ба асосҳои назариявӣ ва методологии ташаккул ва рушди механизми идоракунии захираҳои обӣ, таҳияи пешниҳодҳо оид ба истифодаи сарфакоронаи захираҳои обии ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он дар асоси тақмили механизми иқтисодии идоракунии обистифодабарӣ мебошад. **Объекти таҳқиқот** захираҳои обӣ ва истифодаи сарфакоронаи онҳо дар иқтисодиёти ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он мебошад. **Мавзӯи таҳқиқоти диссертационӣ** аз муносибатҳои иқтисодие, ки дар раванди истифодаи захираҳои обӣ ва идоракунии онҳо дар асоси механизми иқтисодӣ ба вучуд меоянд, иборат аст. **Усулҳои таҳқиқотро** таҳқиқотҳои бунёдии илмии муҳаққиқони классикии илми иқтисодиёт, таҳқиқотҳои донишмандони ватаний ва хориҷӣ, аз он ҷумла олимони рус дар бахши таҳқиқоти макроиқтисодӣ, ҳамчунин, таҳқиқотҳо дар соҳаи иқтисодиёти минтақавӣ, иқтисод ва идораи ҳочагии ҳалқ, иқтисодиёт ва истифодабарии захираҳои табиий ва ҳифзи муҳити зист ташкил медиҳанд. Ҳамчун олоти таҳқиқ ҳангоми коркард ва таҳлили ракамҳо усулҳои таҳқиқоти мафҳумию мантиқӣ, монографӣ, ҳисобию конструктивӣ, анализу синтез, иқтисодию оморӣ истифода шуданд.

Дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот бо истифодаи аниқ ва мақсадноки сарчашмаҳои оморӣ оид ба мушкилоти таҳқиқшаванда ва ҳаҷми иттилооти истифодашудаи аввалия тасдиқ карда шуда, имконият додаст, ки таҳлили амиқи раванди истифодабарии захираҳои об ва идоракунии онҳоро дар доираи механизмҳои иқтисодӣ гузаронида шавад.

Дар кори диссертационӣ натиҷаҳои зерини назариявӣ ва амалӣ ба даст оварда шуданд, ки ба ҳайси **навоварии илмии таҳқиқот ва предмети ҳимоя баромад** мекунанд:

- муқаррарот оид ба мафҳуму моҳияти захираҳои об тақвият дода шуда, нақши захираҳои об дар таъмини рушди иҷтимоиву иқтисодии ҷумҳурӣ ва манотики он ҳамчун омили таъсирбахшу таъминкунандай фаъолияти устувори субъектҳои ҳочагидорӣ, соҳаҳо ва иқтисо-диёт асоснок гардида, унсурҳои асосии марбут ба мафҳумҳои нерӯи обӣ ва истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби муайян карда шудаанд;

- механизми истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об ҳамчун маҷмӯи чорабинҳои ташкилӣ, иқтисодӣ, экологӣ, ҳуқуқӣ, техникию технологӣ ва тарбиявӣ ба мақсади таъмини нигоҳдорӣ ва барқароркунни нерӯи обию захиравии ҷумҳурӣ тавсиф дода шуда, хусусиятҳо, принципҳо, омилҳо ва фишантҳои асосии танзими истифодабарии сар-

факоронаи захираҳои об бо назардошти чамъости таҷрибаи хориҷии идоракунии истифодабарии оқилонаи онҳо аниқ карда шудаанд;

- дар натиҷаи таҳлили ҳолат ва сатҳи истифодабарии захираҳои об дар минтақаҳои чумхурӣ ва бахшҳои иқтисодиёти миллӣ тамоюлҳои пурзӯршавии тақсимоти нобаробари ҳудудӣ ва солонаи захираҳои об, коҳиши сифати об дар объектҳои об, болоравии вазни қиёсии обистифодабарӣ дар кишоварзӣ, саноат ва эҳтиёҷоти майшӣ, инчунин афзоиши ҳаҷми зиёни экологӣ-иқтисодӣ аз ифлосшавии объектҳои об ошкор ва арзёбӣ карда шудаанд;

- вазъи истифодабарии микдорӣ ва сифатии захираҳои об дар бахши воқеии иқтисоди миллӣ, аз ҷумла дар соҳаҳои саноату кишоварзӣ дар асоси таҳлили усулҳои баҳодиҳии иқтисодии арзиши захираҳои об дар доираи раванди барқароркунӣ ва ҳифзи нерӯи захираҳои оби чумхурӣ ва манотики он арзёбӣ карда шудааст;

- самтҳои зерини асосии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби чумхурӣ муайян карда шудаанд:

› такмили механизми идоракунии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои обӣ дар пояи афзалият ва татбиқи бештар васеи унсурҳои иқтисодии таъсиррасонӣ ба обистифодабарандагон;

› гузариш аз усулҳои мустақими идоракунии захираҳои об ба идоракунии сатҳи минтақавӣ дар пояи ғайримарказонидани идоракунии давлатии онҳо ва эътирофи ҳавзаҳои обҷамъкунӣ ҳамчун ҳудуди идоракунии давлатии захираҳои оби минтақа;

› такмили соҳтору ҷузъҳои таркибии механизми иқтисодии идоракунии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об тавассути муайянкунии (ё пешниҳоди) усули заминавии ҳисоб-кунии меъёрҳои пардохтҳо барои таъмини истифодабарии самараноки захираҳои об;

- оид ба самтҳои асосии такмили механизми иқтисодии идора-кунии истифодабарии сарфакоронаи захираҳои об дар чумхурӣ ва минтақаҳои он бо назардошти сифати об дар асоси гояи ҳароҷотӣ ва рентавии баҳодиҳии арзиши захираҳои об ҳангоми ташаккулёбии бо-зори танзимшавандай об бо мақсади беҳдошти ҳолат ва сатҳи истифодабарии сарфакоронаи захираҳои оби чумхурӣ пешниҳодҳо таҳия карда шудаанд.

Натиҷаҳои назариявӣ ва тавсияҳои методии дар ҷараёни таҳқиқоти диссертационӣ бадастомада дар раванди гузаронидани таҳқиқоти илмӣ, ғанакшагирӣ ва муайян намудани дурнамои беҳсозии ҳолати истифодаи сарфакоронаи захираҳои оби ҳудудҳо бо назардошти маҳсусиятҳои минтақавии онҳо истифода бурда ҳоҳанд шуд. Аҳамияти амалии кори мавриди назар аз он иборат аст, ки ҳулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои амалии аз рӯи натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсия бадастоварда имконият медиҳанд, ки самаранокии истифодабарии захираҳои оби чумхурӣ, барқароркунӣ ва ҳифзи онҳо баланд бардошта шаванд. Истифодаи пешниҳодҳо оид ба такмили фишсангҳои иқтисодии идоракунии истифодабарии об баландбардории самаранокии фаъолияти ҳочагии обро дар чумхурӣ таъмин месозад. Ҳамчунин, натиҷаҳои кори

диссертационй имконият медиҳанд, ки стратегияи илмию асосноки истифодаи сарфакорона, ҳифз ва баркароркунни захираҳои оби чумхурӣ ва минтақаҳои он бо мақсади таъмини рушди устувори онҳо таҳия карда шаванд.

Хулоса ва пешниҳодҳо ҷиҳати истифодаи илмию амалӣ асоснок ва мутобиқ ба талаботи мавҷуда омода шудаанд. Дар маҷмуъ, рисола аҳамияти кифояи илмӣ ва назаривиу амалиро дорост ва кори илмӣ-таҳқиқотии байтмомрасида дар сатҳи ҷавобгӯи талабот қарордошта ба ҳисоб меравад.

Ҳамин тарик, рисолаи номзадии Қаландарзода Насибуллои Махмадсаид дар мавзуи «Такмили механизми иқтисодии истифодабарии сарфакоронаи захирҳои об (дар мисоли Ҷумхурии Тоҷикистон)», ки барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.10 – Менеджмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менеджмент) пешниҳод шудааст, кори мустақилона анҷомдодашуда ва мантиқан ба итмомрасида буда, арзиши назариявӣ ва амалӣ дошта, барои ҳимоя дар Шуруи диссертационии номбурда тавсия карда мешавад.

Роҳбари илмӣ,
н.и.и., дотсенти Доnihgoҳi
миллии Тоҷикистон

Тагоев Ч.Х.

Тагоев Ҷамаҳон Ҳамроевич,
Тел: (+992) 918-90-68-73
E-mail: tagoev_d@mail.ru

Имзои Тагоев Ч.Х.–ро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои маҳсуси
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

“08” 04

2023

Тавкиев Э.Ш